

A diver in a blue wetsuit and mask is swimming in the clear blue water of Scapa Flow. The diver's light illuminates the surrounding water. In the background, the rusted metal structure of a shipwreck is visible, partially covered in green algae. The scene is set in a deep, clear blue sea.

# Scheepswrakken op de zeebodem van Scapa Flow

Terwijl in Nederland vanaf eind vorig jaar de 75-jarige bevrijding van ons land wordt gevierd, herdachten de Schotse Orkneyeilanden in 2019 dat precies 80 jaar geleden de oorlog begon. Waarom?

*Door Max van den Berg*

In de nacht van 14 oktober 1939 sloop een Duitse onderzeeboot onder commando van kapitein Günther Prien een van de baaien van de Orkneyeilanden binnen, genaamd Scapa Flow. Hier lag de trots van de Britse marine: een zestal slagschepen van formaat naast vele torpedoboten en kruisers. De onderzeeër schoot twee torpedo's af die beide het slagschip Royal Oak raakten. Een hevige explosie deed het schip in korte tijd zinken. Daarbij verloren 835 opvarenden het leven. De klap kwam in Londen hard aan. Onmiddellijk daarna werden de verschillende toegangswateren naar Scapa Flow met stalen netten afgesloten. De hoofdingang werd extra bewaakt. Churchill besloot de verdediging van de marinebasis verder te versterken.

En kapitein Prien werd door Hitler in Hamburg als een held ontvangen.

## **Italiaanse krijgsgevangenen**

Tijdens de gevechten in Noord-Afrika namen Engelse troepen veel Italiaanse soldaten gevangen. Zij werden opgesloten in een kamp op de Orkneyeilanden, ver van de rest van de wereld. Deze krijgsgevangenen kregen opdracht dijken aan te leggen ter bescherming van de vlootbasis Scapa Flow. Nadien is geen enkele Duitse onderzeeër meer in staat geweest de basis aan te vallen. Maar de Italianen wilden iets om handen hebben uit angst zich te vervelen. Op eigen initiatief bouwden ze een prachtige katholieke kapel, die met de res-



*HMS The Royal Oak geraakt door Duitse torpedo's 1939.*



*Churchill Barrier als afsluiting van Scapa Flow, aangelegd door Italiaanse krijgsgevangenen.*



*Jaarlijkse Royal Oak herdenking.*

ten van het kamp zou uitgroeien tot een toeristische attractie. Niet ver daar vandaan bevindt zich de begraafplaats van Nederlandse zeelieden die in de Tweede Wereldoorlog verdronken.

### Royal Oak Memorial

Verreweg de meeste bezoekers op het eiland bezoeken het omvangrijke Royal Oak Museum, herdenkingsmonument en informatiepark. Elk jaar worden hier op 14 oktober marinedelegaties uit het hele Gemenebest ontvangen en namens de regering kransen gelegd. Maar er is meer. De binnenzee van Scapa Flow heeft zich ontwikkeld tot een geliefd duikcentrum. Ervaren duikers willen de Royal Oak, die op de zeebodem ligt, van dichtbij bekijken. Maar behalve de Royal Oak liggen op diezelfde zeebodem de wrakken van nog eens zes slagschepen. Die kwamen daar terecht na de Duitse capitulatie aan het eind van de Eerste Wereldoorlog, toen de hele Duitse *Hochseeflotte* door de Britse marine



*Kapel gebouwd door Italiaanse krijgsgevangenen.*

overgebracht werd naar Scapa Flow. Vanuit Duitsland kreeg schout-bij-nacht Von Reuter echter de opdracht de vloot tot zinken te brengen. Zes Duitse slagschepen verdwenen naar de bodem van Scapa Flow. Nog altijd bevindt zich hier de grootste stalen scheepswrakkenverzameling van de wereld. Duizenden tonnen hoogwaardig staal, overwoerd door mosselen, zeeplanten en mos, een waar duikersparadijs.